

Верховний
Суд

РОЗГЛЯД ВЕЛИКОЮ ПАЛАТОЮ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЗРАЗКОВИХ СПРАВ ЩОДО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ

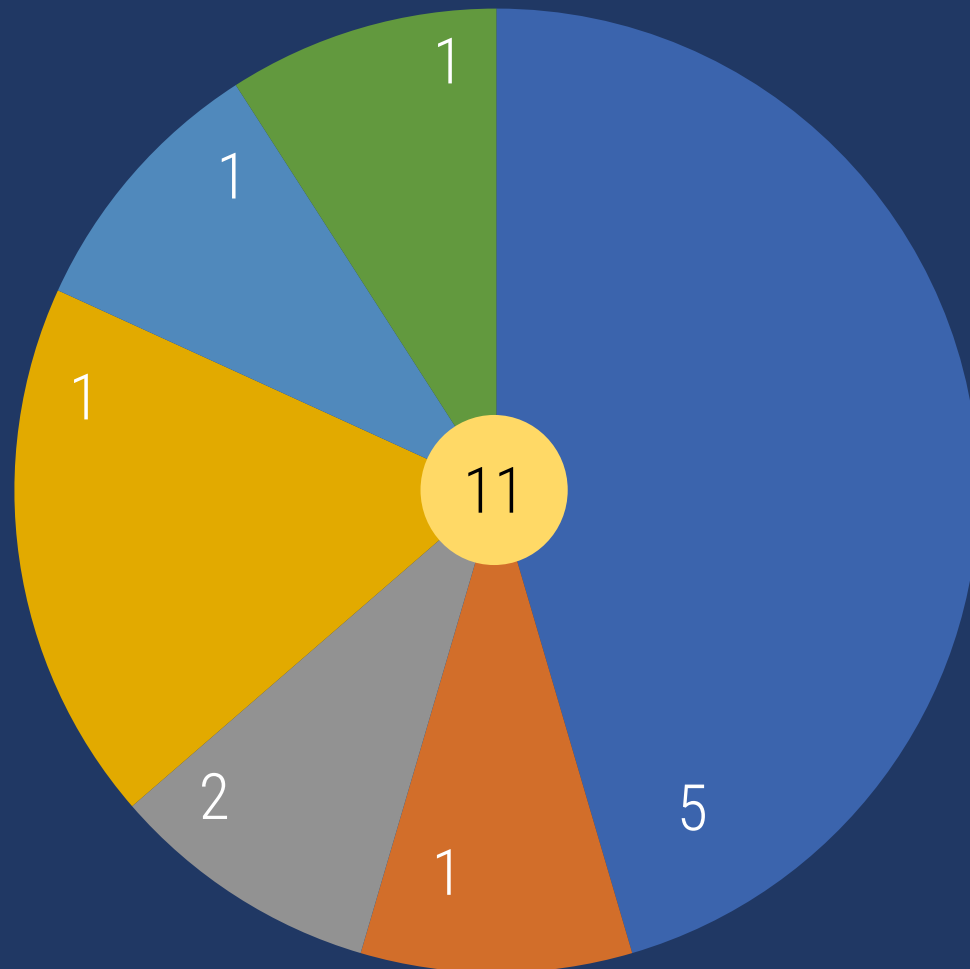
Всеволод КНЯЗЄВ

Секретар Великої Палати Верховного Суду

ІНСТИТУТ ЗРАЗКОВОЇ СПРАВИ

- якщо у провадженні одного або декількох адміністративних судів перебувають типові адміністративні справи, кількість яких визначає доцільність ухвалення зразкового рішення, суд, який розглядає одну чи більше таких справ, може звернутися до Верховного Суду з поданням про розгляд однієї з них Верховним Судом як судом першої інстанції (ч.1 ст.290 КАС України)
- зразкові справи Верховним Судом як судом першої інстанції вирішуються за правилами спрощеного позовного провадження колегіями суддів Касаційного адміністративного суду Верховного Суду у складі не менше п'яти суддів, **а в апеляційному порядку переглядаються Великою Палатою Верховного Суду** (чч.3, 5, 11 ст.290 КАС України)
- у подальшому при ухваленні рішення у типовій справі, яка відповідає ознакам, викладеним у рішенні Верховного Суду за результатами розгляду зразкової справи, адміністративний суд має враховувати правові висновки Верховного Суду, викладені у рішенні за результатами розгляду зразкової справи (ч.3 ст.291 КАС України)

ЗРАЗКОВІ СПРАВИ, розглянуті Великою Палатою Верховного Суду щодо пенсійного забезпечення громадян України

- щодо військовослужбовців (осіб звільнених з військової служби)
- щодо внутрішньо переміщених осіб
- щодо непрацюючих пенсіонерів, які проживають на території радіоактивного забруднення
- щодо пенсіонерів ОВС і прокуратури
- щодо державних службовців
- щодо судді у відставці

1. Щодо пенсійного забезпечення військовослужбовців (осіб, звільнених з військової служби)

➤ про визнання неправомірними дій ГУ ПФУ щодо зменшення основного розміру призначеної військовому пенсіонеру пенсії та про зобов'язання здійснити її перерахунок

✓ при перерахунку пенсії військовослужбовцям з 01 січня 2018 року відповідно до статті 63 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» від 9.04.1992р. № 2262-XII на підставі постанови Кабінету Міністрів України «Про перерахунок пенсій особам, які звільнені з військової служби, та деяким іншим категоріям осіб» від 21.02.2018р. № 103 немає підстав для застосування механізму нового обчислення пенсії за нормами частини другої статті 13 указаного Закону, яка застосовується саме при призначенні пенсії. Тому під час перерахунку пенсії змінною величиною є лише розмір грошового забезпечення, натомість відсоткове значення розміру основної пенсії, яке обчислювалося при її призначенні відповідно до наявної у позивача вислуги років, є незмінним (пункт 33 постанови)

1. Щодо пенсійного забезпечення військовослужбовців (осіб, звільнених з військової служби)

➤ стосовно оскарження дій ГУ ПФУ щодо перерахунку та виплати особі пенсії з 1 січня 2018 року з урахуванням у складі грошового забезпечення для обчислення пенсії середньомісячної суми додаткових видів грошового забезпечення

✓ на підставі пункту 9 Порядку проведення перерахунку пенсій, призначених відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13.02.2008 року № 45, Пенсійний фонд України та його головні управління мають право перевіряти правильність складення довідок про розмір грошового забезпечення для перерахунку пенсії. Водночас права самостійно визначати складові та розміри складових грошового забезпечення, що впливають на обчислення розміру пенсії при її перерахунку, Пенсійний фонд України та його головні управління не мають (пункт 55 постанови)

1. Щодо пенсійного забезпечення військовослужбовців (осіб, звільнених з військової служби)

➤ про визнання протиправними дій ГУ ПФУ щодо зменшення розміру пенсії та зобов'язання відповідача здійснити перерахунок та виплату (з урахуванням раніше виплачених сум) пенсії військовому пенсіонеру з 05 березня 2019 року з урахуванням 100 відсотків суми підвищення пенсії, визначеного станом на 01 березня 2018 року

✓ з 05 березня 2019 року пенсія військовому пенсіонеру підлягає виплаті у розмірі 100 відсотків суми підвищення пенсії, оскільки обмеження щодо часткової (поетапної) виплати суми підвищення до пенсії було скасовано у зв'язку зі скасуванням пункту 2 Постанови № 103 рішенням Окружного адміністративного суду м. Києва від 12 грудня 2018 року у справі №826/3858/18, яке залишено без змін постановою Шостого апеляційного адміністративного суду від 05 березня 2019 року

1. Щодо пенсійного забезпечення військовослужбовців (осіб, звільнених з військової служби)

➤ про визнання протиправними дій обласного територіального центру комплектування та соціальної підтримки щодо відмови позивачу в підготовці та наданні до територіального пенсійного органу оновленої довідки про розмір його грошового забезпечення станом на 05 березня 2019 року

- з 5 березня 2019 року набрало законної сили судове рішення Окружного адміністративного суду м. Києва від 12.12.2018р. у справі №826/3858/18, яким визнано протиправними і нечинними окремі норми Постанови №103 та зміни до Порядку проведення перерахунку пенсій, якими для обчислення розміру пенсій не враховано щомісячних додаткових видів грошового забезпечення діючих військовослужбовців
- із 5 березня 2019 року виникли підстави для перерахунку пенсій, призначених згідно із Законом № 2262-ХІІ, з урахуванням розміру посадового окладу, окладу за військовим (спеціальним) званням та відсоткової надбавки за вислугу років, а також додаткових видів грошового забезпечення

2. Щодо пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб

➤ про визнання неправомірними дій територіального органу ПФУ щодо припинення виплати внутрішньо переміщеній особі із 01 квітня 2017 року призначеної пенсії за віком згідно із Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003р. № 1058-IV та про зобов'язання відновити виплату призначеної пенсії та виплатити заборгованість, що виникла з 01 квітня 2017 року.

✓ припиняючи нарахування та виплату позивачеві пенсії за відсутності передбачених законами України підстав, відповідач порушив право позивача на отримання пенсії. Право на отримання пенсії є об'єктом захисту за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 04 листопада 1950 року. Втручання відповідача у право позивача на мирне володіння своїм майном у вигляді пенсії не ґрунтується на Законі. Встановлення судом незаконності втручання, тобто вчинення дій не у спосіб, визначений законом, є достатньою підставою для висновку про те, що право позивача на мирне володіння своїм майном було порушено. Отже, припинення виплати пенсії позивачу з 01 квітня 2017 року було здійснено не у спосіб, передбачений Законом 1058-IV, а в контексті положень статті 1 Першого протоколу до Конвенції відбулося втручання у право власності позивача, і таке втручання не було законним

3. Щодо пенсійного забезпечення непрацюючих пенсіонерів, які проживають на території радіоактивного забруднення

➤ щодо ненарахування та невиплати із 17 липня 2018 року підвищення до пенсії непрацюючим пенсіонерам, які проживають на території радіоактивного забруднення, в розмірі, визначеному статтею 39 Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 28.02.1991р. № 796-XII

- ✓ Рішення Конституційного Суду України від 25.01.2012р. № 3-рп/2012 не надає права Кабінету Міністрів України зменшувати розмір виплати пільг, компенсацій і гарантій, установлених Законом № 796-XII, а Кабінет Міністрів України регулює порядок та розміри соціальних виплат та допомоги, які фінансуються за рахунок коштів Державного бюджету України, відповідно до Конституції та законів України у разі, якщо законом прямо не передбачено розміру таких виплат
- ✓ Відповідно до Рішення Конституційного Суду України від 17.07.2018р. № 6-р/2018 та статті 39 Закону України «Про внесення зміни до Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 04.02.2016р. № 987-VIII із 17 липня 2018 року непрацюючі пенсіонери, які проживають на території радіоактивного забруднення, мають право на щомісячне отримання підвищення до пенсії у розмірі двох мінімальних заробітних плат

4. Щодо пенсійного забезпечення пенсіонерів органів внутрішніх справ та прокуратури

➤ щодо нескладення нової довідки про розмір грошового забезпечення для перерахунку пенсії з урахуванням змін у грошовому забезпеченні, передбачених постановами Кабінету Міністрів України «Про грошове забезпечення поліцейських Національної поліції» від 11.12.2015р. № 988»

- ✓ відповідно до норми абзацу сьомого пункту 5 Порядку проведення перерахунку пенсій, призначених відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13.12.2008 року № 45, якщо надбавка за виконання особливо важливих завдань на момент виникнення в особи права на перерахунок пенсії не виплачувалася, то ця надбавка не може зазначатися в довідці про розмір грошового забезпечення
- ✓ розмір премії для перерахунку пенсій ураховується в середньому розмірі, що фактично виплачений за місяць, у якому виникло право на перерахунок пенсії за відповідною посадою. Такий висновок ґрунтується на положеннях абзацу п'ятого пункту 5 цього Порядку

4. Щодо пенсійного забезпечення пенсіонерів органів внутрішніх справ та прокуратури

➤ про визнання неправомірними дій прокуратури області щодо відмови у видачі пенсіонеру органів прокуратури довідки про заробітну плату за посадою для перерахунку пенсії

- ✓ на час звернення позивача до Прокуратури області із заявою про надання довідки про заробітну плату, складові якої відповідають заробітній платі працюючого працівника органів прокуратури, для здійснення перерахунку пенсії за вислугу років на підставі Закону України «Про прокуратуру» від 05.11.1991р. № 1789-XII та постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо оплати праці працівникам прокуратури станом на 01 вересня 2017 року» від 30.08.2017р. № 657, не було нормативного акта, який би регламентував підстави, форму, зміст, механізм та суб'єкта її видачі.
- ✓ відсутність цього акта зумовлена тим, що на рівні закону не передбачено (не врегульовано) можливості, умов і порядку перерахунку пенсії за вислугу років для непрацюючих пенсіонерів органів прокуратури, для досягнення мети якої й існує потреба в довідці з відомостями про заробітну плату

5. Щодо щомісячного довічного грошового утримання судді у відставці

- щодо зобов'язання провести перерахунок щомісячного довічного грошового утримання судді у відставці, який вийшов у відставку до 30 вересня 2016 року і не проходив кваліфікаційного оцінювання
- ✓ розмір щомісячного довічного грошового утримання судді у відставці залежить від розміру суддівської винагороди працюючого судді, а виплата збільшеного розміру суддівської винагороди відповідно до Закону № 1402-VIII залежить від проходження та результату кваліфікаційного оцінювання або призначення на посаду судді за результатами конкурсу. Якщо проходження і результат кваліфікаційного оцінювання має значення для визначення розміру суддівської винагороди працюючих суддів, а також для визначення розміру щомісячного довічного грошового утримання судді, який йде у відставку через три роки після оцінювання, то ця ж сама обставина повинна братися до уваги і під час перерахунку цього ж виду утримання для суддів, які вийшли у відставку раніше, тобто до 30 вересня 2016 року. Інше застосування положень частини четвертої статті 142 Закону № 1402-VIII призвело б до того, що судді, які вийшли у відставку до 30 вересня 2016 року і жодного дня не працювали в умовах, коли конституційні вимоги до судді суттєво підвищилися, отримували б грошове утримання в більшому розмірі, ніж судді, які підтвердили відповідність цим вимогам (пройшли кваліфікаційне оцінювання) і відпрацювали в таких умовах щонайменше три роки. Відтак посада судді, який вийшов у відставку до 30 вересня 2016 року, не є «відповідною», рівнозначною посаді судді того самого суду, який пройшов кваліфікаційне оцінювання, підтвердив здатність здійснювати судочинство і продовжує працювати в цьому суді. Для застосування частини четвертої статті 142 Закону № 1402-VIII з метою перерахунку розміру щомісячного довічного грошового утримання суддів, які пішли у відставку до набрання чинності цим Законом, тобто до 30 вересня 2016 року, «відповідною» є посада судді, який працює в тому самому суді до проходження кваліфікаційного оцінювання, та згідно з пунктом 23 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 1402-VIII отримує суддівську винагороду, визначену відповідно до положень Закону № 2453-VI (стаття 133) (пункт 57 постанови)

Верховний
Суд

Дякую за увагу!